

SOSYAL ANTROPOLJİK YAKLAŞIMLA “SİYASET” VE “KÜLTÜR”

YRD. DOÇ. DR. AKIN KONAK*

Sosyal antropolojik yaklaşımla “Siyaset” ve “Kültür” başlıklı yazımızda “Siyaset ve Kültür” ilişkisi, Kültür başta olmak üzere, Kültür-Kişilik Kavramı, Modal (tipik) Kişilik ve Millî Karakter, **Siyasal Kültür**, **Siyasal Antropoloji** başlıkları altında sosyal antropolojik bakış açısıyla irdelenmeye çalışılmıştır.

Kültür

Antropolojinin ana nesnesi “kültür”dür. Kültür ise sadece canlıların insana türüne özgü bir üretilimdir. Aynı zamanda kültür, insan türünün yaşama ve varlığını sürdürme aracıdır. Antropolojik bakış açısıyla siyaseti kültür gibi geniş bir kavramın içinde, toplumsal yaşamı düzenleme aracı olarak görmekteyiz. Bu bakımdan siyaset kavramını kültür kavramı dışta tutularak ele alınması eksik bir yaklaşım olacaktır.

Kültür, insan davranışının öğrenilen yönüdür. Bir başka ifadeyle biyojenik değil sosyojeniktir. Özel bir kültürden söz ettiğimizde, o toplumdaki insanların toplam olarak paylaştıkları yaşam biçimlerinden söz ediyoruz. Onların duygu, düşünce ve hareketlerinden oluşan kalıplardır. Maddi olabileceği gibi (konutlar, giyimleri, kullandıkları araç gereçler) manevi öğeleri (din, hukuk, sanat, dil, gelenekler vs.) de kapsar.

* Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

“Kültür” kavramı çok sayıda sosyal bilimci ve antropolog tarafından tanımlanmaya çalışılmıştır. Ancak, her bir tanım, tanımlayıcısı tarafından kendi bakış açılarıyla; “kültür”ün birtakım yönlerine ağırlık verilerek yapılmıştır.

Kültür kavramının bütün niteliklerini, özünü ve biçimlerini içine alan tanım denemeleri de yapılmıştır. Bugün oldukça eskimiş bulunmakla beraber, bütüncü kültür tanımlarının belki de en iyisi, sosyal antropolojinin konusunun “kültür” olduğunu söyleyen (Tylor 1871: 1, I) tarafından yapılmıştır: “Kültür ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür.”

Tylor’un bu tanımı da, olguyu bütünüyle yansıtamaz. Ancak bütüncü tanımlara örnek gösterilen bu tanım, kültür kavramının ana savını dile getirmektedir. Kültür, öğrenilmiş, saklanmış ve öğretilen; eğitimle yeni kuşaklara aşılana bir muhtevadır. Tylor bu tanımıyla sosyal antropolojiye, kültür kavramına ve kültür antropologlarına yön vermiş, yol göstermiştir (Güvenç, 2003:100-101).

Kültür, insanın meydana getirdiği bir şey ve insani yaşamın şartıdır, insan kültürü yaratır, fakat kültür de insanı yaratır.

Kültür-Kişilik Kavramı

Kültür-kişilik kavramı, farklı kültürlerle özgü kişilik özellikleri, kültür-kişilik ilişkisini inceleyen psikolojik antropolojinin çalışma alanı içine girmektedir.

Kültür, insanın meydana getirdiği bir şey ve insani yaşamın şartıdır, insan kültürü yaratır, fakat kültür de insanı yaratır. Bu durum ise, “kültürleme”¹ sayesinde gerçekleşir. Kültürün içe dönüşüm süreci de dediğimiz kültürleşme, kişinin kendi kültürünü oluşturan düşünce, eylem ve duygu biçimlerini özümsemesidir (Tezcan, 1987).

Siyasal kültür kavramını açıklaması açısından da kültür kavramı tanımlanabilir. Bu konuda Duverger’in yaptığı tanımı güzel bir örnektir. Duverger’e göre kültür, “bir insan topluluğundan beklenen davranışları tayin eden rolleri oluşturan, düzenlenmiş bir davranışlar, düşünceler ve duyular bütünüdür (Duverger 2004: 74).

Sosyal antropologlar ve psikologlar siyasal normlar ve davranışların “kültürleme” (enculturation) süreçleriyle birey tarafından kazanıldığı görüşündedirler. “kültürleme” kavramı doğumdan ölüme kadar, bireyin, toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi olarak açıklanmaktadır (Güvenç 2003:122).

Kültür konusu kişilik ve kimlik kavramları ile iç içedir. Bu iç içelik kültürün kişiliği, kişiliğin de kimliği etkilemesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu gerekçe dolayısıyla kimlik ve kişilik kavramları bu belirlemenin etkin olduğu kültür konusu içerisinde birer alt başlık oluşturur. Bu alt başlıkların söz konusu silsilede kurgulanışını bilmek, toplum kavramının ele alınış biçimindeki kurucu öğelerin nereden kaynaklandığını ya da kavramların nerelerden beslendiğine dair düşünceleri belirlerken, kültürün etkilerinin nasıl ortaya çıktığını ve bu çıkışın kültürün varlık alanı içerisinde nasıl özüksendiğini anlamayı da kolaylaştırır. Bu kolaylık sayesinde ki kültürel değişme ya da etkileşimin insan üzerindeki etkilerini toplumsal yaşamın her alanında görmek mümkün olabilmektedir (Ars-lantaş 2008:110)

Antropolojide birey-toplum ilişkisinin açıklanmasında, kültür-kişilik arasındaki etkileşimi saptamada, kültürel değerlerin hem kişilik hem de kültür öğeleri üzerine yansımaları incelenir (Emiroğlu 1982:102).

Kültür-kişilik ilişkisi konusunda sosyal antropolojiye önemli katkılar sağlayan ve bu kavramın antropoloji literatüründe yaygın kullanımına katkıda bulunan; antropolog Ralph Linton kişiliğin oluşumu konusunda önemli bir yaklaşımda bulunmuştur. Linton, kültürün kişiliği biçimlendirmesinde küçük çocukluk çağının önemi üzerinde durarak, dört önerme ileri sürer. Bunlar:

Bireyin ilk deneyimleri, onun kişiliği üzerinde uzun süren kalıcı bir etkide bulunur. Benzer deneyimler, onlara maruz kalan bireylerde benzer kişilik biçimleri yaratacaktır.

Herhangi bir toplum üyelerince çocuk bakım ve yetiştirilmesinde kullanılan teknikler kültürel olarak modellendirilmiştir ve toplumdaki çeşitli ailelerce niteliği asla belirtilmemiş olmasına rağmen benzer olmaya eğilim gösterecektir.

Çocuk bakım ve yetiştirilmesi için kültürel olarak kalıplandırılmış teknikler bir toplumdaki diğerine farklılık gösterir.

Linton sadece küçük çocukluk döneminin yanında ergenlik çağının da kişilik gelişmesinde katkısının bulunduğunu kabul eder (Linton 1945:130-131).

Modal (tipik) Kişilik ve Millî Karakter

Sosyal-kültürel şahsiyet, kişinin içinde yaşadığı sosyal ve kültürel ortamın beklentilerine cevap vermek ve onun içinde verimli çalışabilmek için onu uygun motivasyon, düşünce, duygu ve davranış şekillerini öğrenmektir. Bu şahsiyet, kişinin ferdiyetinin psikolojik ve fizyolojik tabiatı ile sosyal grup, kurum ve oluşumların kaynaşmasından meydana gelir. Sosyal kültürel şahsiyet, sadece ferdin topluma pasif intibakının değil, karşılıklı iletişim ve etkileşimin bir ürünü olarak anlaşılmalıdır.

Öte yandan soruna kültür psikolojisi ve kültür antropolojisi açısından bakıldığında karşımıza A.Kardiner ve R. Linton'ın "temel şahsiyet" ("basic personality structure", "grundhershönlichkeit") kavramı çıkmaktadır. Bu kavram, bir toplumda veya kültür içinde yaşayan kişilerin "sosyal karakter"leri için veya başka bir söyleyişle, belirli bir toplum ve kültür içinde yaşayan bütün bireylerde bilinçsiz olarak var olan, o toplum ve kültürü temsil eden şahsiyet yapısı için kullanılmaktadır. Bu temel şahsiyet kişilerin algılamasını, vaziyet alışlarını, içinde yaşadıkları hayat şartlarını değerlendirmelerini vs. de etkilemektedir (Ergün 1994:29).

Siyasal kültür bir toplumda var olan inançlar sistemini içerir. Siyasal kültür, siyasal olaylar ve bu olaylar karşısında etkilenen kişilerin davranışları arasında bir köprüdür.

Farklı kültürlerin farklı kişilik özellikleri geliştirdiklerini; kişiliğin, ait olduğu kültürün bir parçası olduğu bilinmektedir. Buradan bir kültürün millî özelliğinin ne kadar etkileyici olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Fakat günümüzde sanayileşme ve modernleşme süreçleri birçok evrensel kültür özelliği de geliştirmektedir. Bu gelişmeye rağmen yine de millî olan her şeye büyük bir ilginin de varlığını görmekteyiz. Yani dünyada bu konuda hem evrensellik ve hem de millîlik gibi bir ikilem karşındayız. Özellikle günümüzde uluslararası ilişkilerde millîlik ön plana geçmektedir. Uluslararası kuruluşlar ve ilişkiler, millî olan her kültür ögesinin korunmasına yönelmiştir. Çünkü millî olan kültür öğeleri özgünlük kaynağıdır (Tezcan 1987).

Siyasal Kültür

Siyasal kültür antropolog bakış açısıyla, insanın ve toplumların gelenek, görenek ve inanç sistemleri, kısaca dâhil olduğu kültürün öğrettiği biçimlendirdiği siyasal davranışları gerçekleştirme biçimleri toplamı olarak ifade edilebilir.

Siyasal kültürü bir başka türlü açıklamaya çalışırsak siyasal kültür, bir toplumun gerek o toplumun siyasal sistem içerisinde yer alan, gerekse öteki siyasal oluşumlar denilen, devlet, parlamento, hükümet, siyasi parti, kamu yönetimi, sendika, dernek, siyasal iktidar, demokrasi, seçim, anayasa vb. gibi kavramlar konusundaki bilgisi, görgüsü, alışkanlıkları, yaklaşımları, tutum ve davranışlarının tümüdür (Öztekin 210).

Siyasal kültür bir toplumda var olan inançlar sistemini içerir. Bu inançlar siyasal ortamın ne durumda olduğu ya da olması lazım geldiğini saptayan inançlardır. Siyasal kültür, siyasal olaylar ve bu olaylar karşısında etkilenen kişilerin

davranışları arasında bir köprüdür. Bu davranışlar da insanların olayları nasıl yorumladıklarına dayanmaktadır, örneğin yeni bir anayasa kişilerin siyasal kültürü çerçevesinde anlam kazanır. Çünkü siyasal kültür incelemesi toplum içerisinde kimin kimi etkilediğini de inceleyen bir unsurdur (Yücekök 1987: 17).

Siyasal kültürün siyasal süreç açısından iki temel işlevi olduğunu belirtmektedir. Birincisi: Kültür, bazı inanç ve davranış kurallarının standartlaşması yoluyla siyasal sürecin işleyişini kolaylaştırmaktadır. İkincisi de: Siyasal kültür, mevcut siyasal sistemin benimsenmesini, yönetmekte haklı görülmesini ve dolayısıyla devamlılığını sağlayan bir araç niteliğini taşımaktadır (Turan 1977:33).

Siyasal kültüre ilişkin tanımlarda da görüleceği gibi her siyasal sistemde, toplum üyelerinin siyasal sisteme ilişkin inançları ve tutumları olduğu gibi siyasete ilişkin davranış kuralları da bulunmaktadır. Bunların tümü “siyasal kültürü” oluşturmaktadır (Özkan 2004: 78).

Siyasal Antropoloji

Antropolojik açıdan siyaset, neredeyse her toplumsal faaliyetin örtük olarak siyasal bir anlam barındırdığının kabul edilmesi bakımından ekonomiye çok benzemektedir. Her toplumda insanların elde etmek için birbirleriyle rekabete girdikleri kıt ya da sınırlı şeyler; bu rekabeti yöneten kurallar ve bireyler; gruplar arasında ortaya çıkan çatışmaları yatıştırmaya yarayan yöntemler vardır. Siyaset, kararların alındığı, grup davranış kurallarının tespit edildiği, liderlik konumu için rekabetin denetlendiği ve tartışmaların kargaşaya yol açan etkilerinin en aza indirildiği bir süreçtir. Daha kısaca söylemek gerekirse, siyaset, “kimin neyi ne zaman alacağı ve nasıl alacağı”na ilişkin bir süreçtir (Lewellen 1992). Siyasal örgütlenme, siyasal süreçlerin vuku bulduğu daha geniş bir bağlamdır (Bates 2009: 397).

Antropolog, hem kendisini hem de tüm insanları anlamaya ve birtakım çıkarımlarda bulunmaya çalışır. Bir bilim dalı olarak yerleşmeye ve alanını sağlamlaştırmaya çalışan siyasal antropoloji, farklı kültürlerdeki siyasal yapılanmaları, anlamak ve tanımlamak temelli bir antropolojik uğraş alanı olarak gelişmektedir (SBA, Çevrimiçi: 10.08.2011).

Siyasal antropoloji, sosyal ve kültürel antropolojinin bir koludur. Antropolojinin ve ana dallarının son 40-50 yılda süratle gelişmesi, bazı karma yaklaşımlara yol

Siyasal antropoloji, sosyal ve kültürel antropolojinin bir koludur. Antropolojinin ve ana dallarının son 40-50 yılda süratle gelişmesi, bazı karma yaklaşımlara yol açmıştır.

lara yol açmıştır. Siyasal antropoloji de ekonomik antropoloji, hukuk ve eğitim antropolojileri gibi klasik sistem görüşüne ve ilkesine bağlı kalan karma yaklaşımlardan biri olup, siyasal yapıların ve rollerin farklılıkları ve benzerlikleri üzerinde durarak karşılaştırmalar yapmayı amaçlamıştır.

Başlangıçta, siyasal alanı diğer sosyal alanlardan ayırma zorluğu, antropologları, çok çeşitli siyasal sistemler için geçerli olabilecek bir terminoloji üzerinde çalışmaya itmiştir. Farklı siyasal sistemleri birbirlerinden ayıran özellikleri açıklayarak karşılaştırmaları için gerekli tipolojileri kurmaya uğraşan antropologların ilgisi kaçınılmaz olarak, siyasal kurumların ideal olarak oynadıkları rollerin tanımlanmasına kaymıştır. Dolayısıyla “anayasalara” ve siyasetin çatışmacı yönünden ziyade sosyal kontrol mekanizmalarına yönelmiştir. Siyasal antropoloji, özellikle, toplumları ahlaki sistemler olarak değerlendiren ve bir topluma bakarken öncelikle, onun

Siyasal gücü ele geçirmek için yapılan mücadele üzerinde çalışılmaya başlanmasıyla, siyasal karar alma mevkilerini ele geçirmek veya denetlemek için yapılan mücadelenin, siyasal kararların uygulanması aşamasından ayrı olarak ele alınması hayati bir önem kazanmıştır.

bütünlüğü, devamlılığı ve sahip olduğu ortak değerler üzerinde duran Durkheim okulunun yoğun teorik etkisi altında kalmıştır. Bu yaklaşıma göre, herhangi bir toplumun temel amacı, var olan düzenin devamlılığını korumaktır, siyasal eylem de bu amaca hizmet eden bir harekettir (<http://www.filozof.net> Çevrimiçi: 10.08.2011).

Siyasal antropoloji alanında bilimsel bir çabanın öncülüğünü yapan Montesquieu, kültürel ve sosyal antropolojinin işlevlerini belli bir dönem boyunca tanımlayan kişi olmuştur. Montesquieu, insan toplumlarının çeşitliliğini ortaya koyan bir envanter hazırlar. Bu amaçla İlk Çağ tarihinin verilerine, seyahatlerin “tasvir”lerine, yabancı ve tuhaf ülkelerle ilgili gözlemlere başvurur. Bir sınıflandırma ve karşılaştıran yöntemine, bir tipolojiye ulaşır ki, bu da onu, siyasal alanı öne çıkarmaya ve toplum türlerini bir şekilde, yönetimlerine göre tanımlamaya

sürükleyecektir (Balandier 2010: 5).

Antropologlar daha sonraları siyasetin çatışmacı yönünü göz ardı ederek, sosyal kontrol mekanizmalarını incelemeye yönelmişlerdir. Bu yönelmeye neden olan en önemli faktör ise üzerinde çalıştıkları toplumlarda, sömürgeci güçlerin yerel siyasi kurumları muhafaza etmekle beraber, onları kendi istedikleri yönde, farklı çıkarların çatıştığı ve muhalefetin ifade edildiği bir araç olarak değil birer yönetsel mekanizma olarak kullanmalarındır.

İkinci Dünya Savaşından sonra, sömürgeciliğin çöküşü ile birlikte bu toplumlarda hızla siyasal partilerin ve yeni siyasal rejimlerin ortaya çıkması sonucu, siyasal antropolojinin çalışma alanı da köklü bir değişikliğe uğramıştır. 1950'lerin sonunda, ulusal siyasal partiler ve onların yerel siyasal olaylara etkisi üzerinde çalışmalar yoğunlaşmıştır. 1960'dan sonraki dönemde ise, sosyal değişim, siyasal partiler, hizipler ve siyasal manevra ile ilgili bir teorinin geliştirilmesine büyük ilgi duyulmuştur. Siyasal gücü ele geçirmek için yapılan mücadeleye üzerinde çalışılmaya başlanmasıyla, siyasal karar alma mevkilerini ele geçirmek veya denetlemek için yapılan mücadelenin, siyasal kararların uygulanması aşamasından ayrı olarak ele alınması hayati bir önem kazanmıştır. Michael G. Smith, "Zazzau'da Hükümet: 1800" adlı eseriyle 1960'larda, hükümet ile geniş anlamda siyaset arasında, işlemsel olarak belirtilmesi gereken analitik farklılığı ilk ortaya koyan antropologlardan biri olmuştur (<http://www.filozof.net> Çevrimiçi: 10.08.2011).

Yapılan antropolojik araştırmalar, toplumların siyasal organizasyonları ile sosyokültürel ve ekonomik yapıları arasında bir ilişkinin olduğu temel görüşü ile bir tasnife tabi tutulmaktadır. Böyle bir yaklaşımla oluşturulmuş toplumsal-siyasal tipler ve aidiyetliklerine ait tablo aşağıda sunulmuştur.

Toplumsal siyasal Tıp	Yaygın Uyarlanma utratejisi	Katmanlaşma	Akrabalık temeli	Siyasal ölçek
Takım	Avcılık-toplayıcılık	Eşitlikçi/cinsiyet	Akrabalık/evlilik	Sınırlı
Aşiret	Çapatarımı/çobanlık	Prestij/cinsiyet	Akrabalık/evlilik/Soy	Geçici/bölgesel
Şeflik	Yoğun ekip biçme	Farklılaşmış erişim/katmanlı	Soy/kıdem	Kalıcı/bölgesel
Devlet/arkaik	Tarım	Farklılaşmış erişim/tabakalaşmış	Bölgesel/hükümet	Kalıcı/bölgesel
Devlet/sınai	Sanayi	Sınıf sistemi	Bölgesel/hükümet	Kalıcı/bölgesel

Kottak, (2001: 319).

Afrika ve Amerika'nın kabile toplumları üzerine yapılmış çalışmaların oluşturduğu kavramsal zemin üzerine kurulmuş olan siyasal antropoloji çalışmaları,

başlangıçta buralardaki kabile toplumlarının siyasal süreçlerinin anlaşılmasına yönelmişti. Siyasal antropolojinin temel kabulü, insanı bir “Homo Politikus” olarak ele almasıdır. Bu kabulden hareketle siyasal sistemlerin (yapıların, süreçlerin ve tezahürlerin) tanımlanmasından ve çözümlenmesinden başlayarak kültürden kültüre, toplumdan topluma farklılık ve benzerlikleri, değişim süreçlerini betimlemeye çalışır (Antropoloji Sözlüğü 2003: 738).

“Her yiğidin yoğurt yiyişi farklıdır.” Türk atasözü örneğinden yola çıkarak, her kültürün siyasal sistemleri, siyasal değerleri, siyasal katılım özellikleri ve seçmen davranışları gibi özelliklerini etkileyen ve belirleyen faktörler ve kısaca siyaset kültürü, dâhil olduğu kültüre göre şekillenir. Küreselleşme kültürleri bir ölçüde benzeştirse de ulusal kültürlerin aynı konularda kendi özelliklerini, diğer kültürlerden farklı olarak sürdürmeye devam etmeleri beklenebilir. Siyasal sistemler demokrasi, seçim vb. birtakım temel kavramlar, farklı kültürlerde içleri farklı şekilde doldurulan kavramlardır. Aynı şekilde farklı kültürlerdeki insanların yönetime katılma, karar alma, seçme ve seçilme gibi eylemlere dâhil oluştunda da büyük farklılıkların olduğunu görüyoruz.

Her toplumun, insanların siyasal rekabete nasıl katılabileceklerini belirleyen resmi ve gayriresmî kuralları vardır. Siyasette resmi kurallar yasal ya da kurumlaşmış olanlardır. Gayriresmî kurallar ise gündelik davranışlardan ortaya çıkar. Siyasal rekabetin sonuçları toplumun her bireyini etkilese de bu durum topluluk içindeki herkesin siyasal sürece eşit şekilde dâhil olmasını gerektirmez. Bütün toplumlar, siyasetin farklı alanlarına katılım için belli biçimsel nitelikler dayatırlar (Bates 2009: 400-401).

“2006 yerel seçimleri öncesinde Türkiye’de bulunan Hollandalı yaşlı bir çift, bir parti liderinin miting alanında hararetle şekilde hükûmete verip verişirmesine, her bağırışından sonra katılımcıların çılgınca bağırarak sloganlar atmalarına çok şaşırılmıştı. Hâliyle onların memleketlerinde iletişim daha farklı yollardan ve bu şekilde olmayan sakinlikte yapılmaktadır. Heyecan ve gümbürtünün iletişim aracı olarak kullanıldığı Doğu ülkelerinde, liderler halkı etkilemenin en açık yolunun onların duygusal yönlerini etki altına almak olduğunu bilmektedirler.

“Her yiğidin yoğurt yiyişi farklıdır.” Türk atasözü örneğinden yola çıkarak, her kültürün siyasal sistemleri, siyasal değerleri, siyasal katılım özellikleri ve seçmen davranışları gibi özelliklerini etkileyen ve belirleyen faktörler ve kısaca siyaset kültürü, dâhil olduğu kültüre göre şekillenir.

Batı kültüründe aday ve seçmen arasındaki iletişim adayların kendi birikimlerini seçmene sunmak için başvurdukları çeşitli kanallarla yapılır. Aday seçmenle yüz yüze gelir ve bilgi birikimini sunacağı bir platformda kendisini seçmenine kabul ettirmeye çalışır. Seçmenle diyalog, miting alanlarındaki gibi duyguya yönelik yapılan etkileycilikle değil, seçmenin eğitim, sağlık, kültürel, ekonomik programlarının bilimsel çerçevede basın ya da çeşitli görsel motiflerle (örn. billboardlar, ilanlar, TV programları, yüz yüze konuşmalar gibi) ve uzmanların bu konuda yapacağı değerlendirme ışığında şekillenir. Geleneksel kesimlerin çoğunda bu uygulamalara göre aday seçimi yapılmaz. Yandaş olmak ile olmamak arasında ince bir çizgide karar verilir (Tunç 2011).

Her ne kadar çoğu beğeni kültürü açıktan açığa siyasal bir görünüm sergilemiyorsa da her kültürel içerik, siyasal sayılabilecek ya da siyasal sonuçlar doğurabilecek birtakım değerler taşır (Gans 2007).

Sosyokültürel yapı kadar sosyokültürel değişimlerin siyasal anlayış ve siyasal kültür üzerine olan etkisi önemlidir. Türkiye, özellikle 1980 sonrası uygulanan neoliberal politikalar sonucu sadece ekonomik ve sosyal olarak değil kültürel olarak da önemli değişimler yaşadı. Postmodernizm ve onun kültürel alanda yol açtığı değişimler siyaset yapma biçimini de etkiledi. Özellikle günümüzde Türk siyasal gündeminin başat konuları olan Avrupa Birliği üyelik süreci, Kürt sorunu (kimlik siyaseti), demokratikleşme, din gibi konular bu değişimin örnekleridir (Yüksekdağ: Çevrimiçi: 08.08.2011).

Siyasal yaşamın önemli bir kısmını oluşturan seçmen davranışı üzerinde etkili olan sosyokültürel faktörlere de kısaca bakmak gerekmektedir.

Siyasal yaşamda önemli başlıklardan birisi de seçmen davranışıdır. Bu durum birçok etkene bağlı bir olgudur. Birey olma ve bireyin kendi bilinci, kendi düşünce ve tercihlerine göre hareket etme ya da birey olma dışında yerleşik kültürel faktörler, örneğin geleneksel sosyokültürel yapının belirlediği şekilde davranmak gibi.

Seçmen davranışının temel unsurunu oy verme oluşturmaktadır. Bu konudaki sosyolojik yaklaşımın ulaştığı kimi genellemeler şunlardır:

Bireyin sosyal özellikleri parti tercihini belirlemektedir.

Heyecan ve gümbürtünün iletişim aracı olarak kullanıldığı Doğu ülkelerinde, liderler halkı etkilemenin en açık yolunun onların duygusal yönlerini etki altına almak olduğunu bilmektedirler.

Bireyin birlikte yaşadığı veya çalıştığı diğer bireylerle aynı yönde oy kullanması muhtemeldir.

Sosyoekonomik statü, dine bağlılık ve ikamet özellikleri oy verme üzerinde önemli rol oynamaktadır.

Ailenin oy vermeye büyük etkisi bulunmaktadır. Eşler arasında büyük ölçüde benzeşme varken, çocuklar ve büyükler arasında da bir ölçüde benzeşme bulunmaktadır.

Belli bir toplumda ya da toplulukta siyaset, o toplum ya da toplulukta yaygınlık gösteren, geçerli olan kurallar çerçevesinde gerçekleşir.

Seçimle ilgili düzeyi karar vermeyi etkiler. Yüksek ilgili bireyler daha erken karar verirler (Kalendar 2000:55).

Genel olarak bireyin yurttaşlık bağı ile bağlı olduğu ülkesinde yapılan seçimlere, yönetici kadroyu belirlemek amacıyla katılması seçmen davranışdır. Detaylı bir tanımlama ile seçmen davranışının; yurttaşların öncesi ve sonrası da dâhil olmak üzere seçimlerle ilgili sergiledikleri, çeşitli unsurların etkisiyle şekillenen, seçimlere katılıp katılmama, katılma durumunda tercih yapma, seçim sonrasında bu tercihini sürdürme ya da değiştirme gibi şekillerde somutlaşan siyasal davranış şekli olarak tanımlayabiliriz (Kiriş 2005:14-18).

Sonuç olarak denilebilir ki, belli bir toplumda ya da toplulukta siyaset, o toplum ya da toplulukta yaygınlık gösteren, geçerli olan kurallar çerçevesinde gerçekleşir. Ve bu kurallar ilgili toplumun kültürü içine kök salmıştır. Kültür, birey ve toplumsal yaşamın her anında etkili olduğu gibi siyaset alanında da etkilidir. Siyaset ve siyasal davranış bireyin çocukluk döneminden başlayarak erginlik ve yetişkinlik döneminde de devam eden “kültürleme”(sosyalizasyon) süreciyle o toplumu/topluluğu oluşturan bireylere kazandırılan bilgi; tutum, değerler bütünü kısaca kültürü içinde gerçekleşir. ■

¹ Sosyalizasyon ya da geniş anlamıyla eğitim anlamına gelir Güvenç, 2003: 122)

Kaynakça

- Arsantaş, H, A, (2008), “Kültür-Kişilik ve Kimlik”, Elazığ: Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, Cilt 7 sayı 1.
- Balandier, G. (2010), *Siyasal Antropoloji*. çev. Devrim Çetinkasap. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Bates, G. D. (2009), 21. *Yüzyılda Kültürel Antropoloji*, 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Duverger, M. (2004), *Siyaset Sosyolojisi*, çev. Şirin Tekeli, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Emiroğlu, K.-Suavi Aydın *Antropoloji Sözlüğü*. (2003), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Emiroğlu, V. (1982), “*Kültür Kişilik İlişkisinde Antropolojik Yaklaşımlar*”. *Antropoloji Dergisi*, Sayı 10, Ankara: AÜ DTCE. Yay.
- Ergün, M. (1994), *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Ocak Yayınları.
- Filozof.net: <http://www.filozof.net/Turkce/sosyoloji/1746-siyasal-siyasi-politik-antropoloji-nedir-nedemektir-tanimi-tarifi-hakkinda-konusu-siyaset-bilimi-antropoloji-farki.html>.
- Gans, H. J. (2007), *Popüler Kültür ve Yüksek Kültür* çev: Emine Onaran İncirlioğlu İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güvenç, B. (2003), *İnsan ve Kültür*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Kalender, A. (2000), *Siyasal İletişim-Seçmenler ve İkna Stratejileri*, Konya: Çizgi Yayınları.
- Kiriş, H. (2005), *Kent ve Köy Ayrımının Seçmen Davranışlarının Şekillenmesine etkisi Isparta Kenti ve Köyleri Örneğiy Araştırması*. Isparta: SDÜ SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kottak, H. P. (2001), *Antropoloji, İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Lewellen, T.C. (1992), *Political Anthropology: An Introduction*, 2. Baskı, Berginanda Garvey, Westport, CT.
- Linton, R. (1945), *The Cultural Background of Personality*, London: Routledge and Kegan Paul.
- Tezcan, M. (1987), *Kültür ve Kişilik*, Ankara: Bilim Yayınları, Tunç, İ. 17.03.2011 <http://www.izm-irizmir.net/ismet-tunc-siyasal-antropoloji-y1817.html>.
- Özkan, A. (2004), *Siyasal İletişim*, İstanbul: Nesil Yayınları.
- Öztekin, A. (2000), *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sosyal Bilimler Ansiklopedisi. *SBA*. <http://www.enfal.de/sosyalbilimler/s/035.htm>.
- Turan, İ. (1977), *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
- Tylor, E. B. (1871), *Pirimitive Culture: Researches into the Developoment of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art and Custom*. London, Murray.
- Yücekök, A. N. (1987), *Siyasetin Toplumsal Tabanı*, A.Ü. SBF yayınları, no:565.
- Yüksekdağ, Y. <http://www.toplumvesiyaset.com/yaziOku.php?id=1782>.

